

نشان دادن مدل جامعه شناختی سرمایه اجتماعی میان نخبگان ورزشی در تعامل با بستر اجتماعی

راحله بحیرایی^۱

بهرام قدیمی^۲

محمد مهدی مظاهری تهرانی^۳

علی باصری^۴

امیر مسعود امیر مظاهری^۵

10.22034/SSYS.2022.1391.1964

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۹/۰۳/۱۹

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۹/۰۵/۲۱

سرمایه اجتماعی به عنوان یکی از شاخصه های توسعه و پیشرفت مورد توجه عالمان اجتماعی است و در کیفیت تعاملات اجتماعی نقش بسزایی دارد. هدف از انجام این پژوهش، دست یابی به مدل جامعه شناختی سرمایه فرهنگی نخبگان ورزشی در تعامل با بستر اجتماعی می باشد. رویکرد پژوهش، کیفی و روش به کارگرفته شده، دلفی می باشد. براین اساس، با ۱۰ نفر از متخصصان و

۱- دانشجوی دکتری، گروه جامعه شناسی ورزشی، دانشکده علوم انسانی و اجتماعی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

۲- دانشیار، گروه جامعه شناسی ورزشی، دانشکده علوم انسانی و اجتماعی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران (نویسنده مسئول)
E mail: Dr.b.ghadimi@gmail.com

۳- دانشیار، گروه مدیریت، دانشکده مدیریت و اقتصاد، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

۴- استادیار، گروه مردم شناسی، دانشکده علوم انسانی و اجتماعی، واحد تهران مرکز، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

۵- دانشیار، گروه مردم شناسی، دانشکده علوم انسانی و اجتماعی، واحد تهران مرکز، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

● نشان دادن مدل جامعه شناختی سرمایه اجتماعی میان نخبگان ورزشی در تعامل با بستر اجتماعی

نخبگان ورزشی به میزان ۵۰۰ دقیقه مصاحبه شد و ۵ مقوله جامعه شناختی سرمایه اجتماعی نخبگان ورزشی در تعامل با بستر اجتماعی شناسایی گردید: دسته «تعاملات اجتماعی» شامل شاخص های شبکه تعاملات و روابط اجتماعی که دارای بیشترین نمره و میانگین هستند و پس از آن به ترتیب دسته های «سرمایه های اجتماعی»، «منابع انسانی» و «ظرفیت ها» در بستر اجتماعی بر سرمایه اجتماعی نخبگان ورزشی از سوی متخصصان و نخبگان ورزشی حائز اهمیت شناخته شده اند. در آخرین ردیف اهمیت نیز دسته «منابع مادی» قرار دارد.

بر این اساس، دو شاخص «آموزش به عنوان حامی ورزش» با میانگین $4/9$ در بالاترین حد اثرگذاری و «اساتید و دست اندرکاران امر ورزش»، «کارگروهی» و «همدلی» و «وجدان کاری» با نمره میانگین مشترک $4/8$ از بیشترین میزان تاثیر برخوردار بودند. همچنین کمترین میزان تاثیر و تعامل مربوط به شاخص «حمایت دولت» با میانگین اثرگذاری $3/8$ بود.

واژگان کلیدی: مدل جامعه شناختی، سرمایه اجتماعی، نخبگان ورزشی و بستر اجتماعی.

مقدمه

سرمایه اجتماعی به عنوان یکی از شاخصه های توسعه و پیشرفت مورد توجه عالمان اجتماعی است و در کیفیت تعاملات اجتماعی نقش بسزایی دارد. هرچه سرمایه اجتماعی در گروهی از افراد به لحاظ کمی و کیفی در سطح ارتقا یافته تری باشد، سازمان دادن جامعه مطابق با آرمان مطلوب جمعی، فرایندی توفیق یافته تر خواهد بود.

از جمله حوزه هایی که واکاوی ارتباط آن با سرمایه اجتماعی، مورد توجه جهانی است، میدان ورزش می باشد که امروزه خود، صنعتی جهان شمول و فراگیر با سطح بالایی از مشارکت انسانی است. در عصر حاضر، ورزش به صورت یکی از جذاب ترین پدیده ها نمایان شده است و هر کشوری سعی در انتخاب مستعدترین افراد و پرورش ستارگان و قهرمانان ملی در عرصه ورزش دارد تا به این وسیله مقام های برتر جهانی را کسب و افتخارات ملی خود را افزایش دهد. همچنین بسیاری از والدین علاقه مند هستند که کودکانشان موفقیت در یک رشته ورزشی را تجربه کنند یا حتی آنها را در سطح نخبگان ورزشی و قهرمانان ملی و بین المللی ببینند (محمدی، ۱۳۹۱: ۱۷).

نیازهای حقیقی مردم، در واقع از لابلای شرایط اجتماعی و اقتصادی سرچشمه می گیرد و این امر به ویژه در پی دگرگونی های ناشی از رهیافت های تغییر اجتماعی، عوامل انتقال فرهنگی، پیشرفت شگفت انگیز فناوری و تکامل شیوه های اطلاع رسانی نمایان تر است. از طرف دیگر، شکی نیست که میان ورزش و نیروهای گوناگون اجتماعی تأثیرات متقابلی وجود دارد. بنابراین مسئولان ورزش و تربیت بدنی باید از ابعاد اجتماعی - فرهنگی ورزش آگاهی داشته باشند و نقش ها و تأثیرات حیاتی این پدیده را درک کنند. امروزه ورزش یکی از اموری است که به طرق مختلف و در ابعاد گسترده مطرح گردیده و پیوند نزدیکی با سایر بخش های اجتماع دارد و گروه زیادی به اشکال گوناگون با آن سروکار دارند (شعبانی بهار و مقبولی، ۱۳۹۲: ۷۸). ورزش به عنوان یک پدیده اجتماعی برخاسته از جامعه در پیوند نزدیک با افراد جامعه و بافتی است که در آن توسعه یافته و بدین گونه تبدیلی میان سرمایه اجتماعی و بستر اجتماعی شکل می گیرد. ورزشکاران با مشارکت در فرایند ورزش، خود سازگاری با شرایط اجتماعی را می آموزند. در فضای ورزش، ورزشکارانی که می توانند خود را با افراد و شرایط و نیازهای یک ورزش وفق دهند، نسبت به دیگران از برتری بیشتری برخوردارند (براون، ۱۳۹۰: ۶۸).

تغییر و تحولات جهانی مقوله های زندگی معاصر، تربیت بدنی و ورزش را از ضروریاتی ساخته که دوری از آن اجتناب ناپذیر به نظر می رسد. تربیت بدنی به عنوان فرایندی آموزشی - تربیتی شامل کسب و پردازش مهارت های حرکتی، توسعه و نگهداری آمادگی جسمانی برای تندرستی و سلامت، کسب دانش علمی درباره فعالیت های جسمانی و تمرین و توسعه تصور و ذهنیت مثبت از فعالیت های جسمانی به عنوان وسیله ای برای بهبود اجرا و عملکرد انسان است که نقش مؤثری در رشد و تعالی افراد دارد. برای این علم اهدافی بیان گردیده که در برگزیده نشانه ها، نیات و نتایج مطلوبی است که از شرکت در برنامه های تربیت بدنی و ورزش حاصل می شود و با نیازها، این اهداف، تجارب و علایق افراد در ارتباط و تعیین کننده مقاصد و جهت برنامه ها هستند - با توجه به اهمیت و توسعه حیطه علم تربیت بدنی و ورزش اهداف آن محدود به رده های جمعیتی خاصی نیست (فتحی، ۱۳۸۸).

فعالیت بدنی همواره جزء مکملی از زندگی فرد و خانواده در طی اعصار و تمدن های گوناگون انسان بود و هست. در ارتباطات خانوادگی و فعالیت های گوناگون زندگی اجتماعی سهم بسزایی داشته و از رهگذر فعالیت های تفریحی و اوقات فراغت و برگزاری مراسم آیینی چند منظوره، برای اعضای خانواده خرسندی و لذت و شادی به ارمغان آورده است. همچنین برای ایجاد امنیت و آسایش روانی و اجتماعی

برای افراد و جوامع و تأمین بهداشت و سلامتی و زندگی سالم - به عنوان یکی از دستاوردهای فعالیت بدنی - تأثیر ارزنده ای گذاشته است. بدون تردید، پی ریزی یک جامعه سالم و با نشاط در گرو سلامت روحی و جسمی اعضای جامعه و مرهون تلاش نیروهای انسانی سالم، کارآمد و فکور می باشد. در همین راستا، سلامت فرهیختگان علم به عنوان چهار چوب اصلی پیکره جامعه جوان جهت ایفای نقش های فردی، علمی و اجتماعی حائز اهمیت است و انجام فعالیت های فیزیکی در کنار علم اندوزی می تواند در یادگیری آنان تأثیر قابل توجهی داشته باشد. (موسویان، ۱۳۹۸). در نتیجه می توانند با ساختار جامعه وارد تبادل شوند. در فرایند این ارتباط همان گونه که بستر اجتماعی می تواند در ایجاد و تقویت سرمایه اجتماعی ورزشکاران نقش ایفا کند، تحت تأثیر چنین سرمایه ای نیز قرار می گیرد، چراکه یک ورزشکار به ویژه در حوزه قهرمانی، با حجمی از سرمایه اجتماعی به میدان ورزش پا می گذارد و پس از این ورود، هم میزان این سرمایه اجتماعی و هم بستر اجتماعی برخاسته از آن دستخوش تغییر خواهد شد. از این رو، می توان الگویی برای این رابطه دریافت کرد که نیازمند مطالعه ای عمیق می باشد. در واقع تبادل سرمایه اجتماعی میان ورزشکاران به ویژه نخبگان ورزش و متن جامعه هم سودمندی هایی جهت ارتقای جایگاه ورزش و توسعه حرفه ای آن دارد و هم ظرفیت های جذب مشارکت آنان در برنامه ریزی های اجتماعی را نمایان تر می سازد. لذا پژوهش صورت گرفته که مبنای این مقاله بوده است، حول این مسئله اساسی شکل گرفته که به ارائه الگوی جامعه شناختی سرمایه اجتماعی میان نخبگان ورزشی و بستر اجتماعی و تعامل میان این دو بپردازد.

کار بست سرمایه اجتماعی، نوعی از جامعه را موجب خواهد شد که می توان آن را «جامعه مشارکتی» نامید؛ جامعه ای که در آن سهم هر یک از اعضای اجتماع برای تعیین سرنوشت خود و جامعه برابر است، زیرا همگان دارای سرمایه اجتماعی و ابزار ارتباطی بیانگر آن هستند. بیانگری، از جمله اصلی ترین کارکردهای سرمایه اجتماعی است که به واسطه آن به استفاده کنندگان خود، اجازه بیان خود و ابراز وجود می دهد. این ابراز در میدان ورزش، نمودی عام دارد و قابل تأمل است. ورزش از جمله میدان هایی است که نمود این سودمندی را می توان مشاهده کرد. در عرصه ورزش همچون سینما، سیاست یا کسب و کار، کارکردهای نمادی وجود دارد که تصویرهایی از گروه عضویت، برتری های فردی و موفقیت تولید می کنند. درخشش در صحنه های ورزشی، چهره قهرمان در اذهان عمومی را به نماد موفقیت کامل انسانی، شغلی و حتی زیبایی شناختی تبدیل می کند (دوفرانس، ۱۳۸۵: ۹۶). می توان گفت که چهره قهرمان به عنوان پشتوانه هویت جمعی عمل می کند. ممکن است حتی تنش های پنهان وابسته به نابرابری های اجتماعی را بیدار کند - مانند تأثیری که سیاه پوستان ورزشکار در بستر اجتماعی خود گذاشتند (دوفرانس، ۱۳۸۵: ۹۹). با این وصف، مبادله سرمایه اجتماعی ورزشکاران نخبه با متن جامعه، نمادی عینی یافته است. پس ضرورت دارد که تعاملات سرمایه اجتماعی با بستر جامعه، مورد مطالعه قرار گیرد. از این رو، پژوهش حاضر کوششی علمی برای دریافت الگوی سرمایه اجتماعی نخبگان ورزشی در تعامل با بستر اجتماعی به شمار می آید - البته تمرکز بر وجه جامعه شناختی چنین الگویی مورد نظر است، چراکه ورزش پدیده ای اجتماعی است که اساساً در بستر جامعه تحقق می یابد.

ارائه الگوی جامعه شناختی سرمایه اجتماعی میان نخبگان ورزشی در تعامل با بستر اجتماعی

مبانی نظری و پیشینه شناسی پژوهش

سرمایه اجتماعی

واژه سرمایه اجتماعی سابقه طولانی در علوم اجتماعی دارد. رد پای ایده های مرتبط با سرمایه اجتماعی در آرای نظریه پردازانی چون جان استورات میل، هیوم، توکویل و دورکیم دیده می شود، ولی سابقه این

اصطلاح به معنایی که امروزه به کار می رود به حدود ۸۰ سال پیش و نوشته های لیدا جی هنیفان، سرپرست مدارس ویرجینیای غربی در آمریکا برمی گردد. او در توضیح اهمیت مشارکت در تقویت حاصل کار مدرسه، مفهوم سرمایه اجتماعی را مطرح کرده و در وصف آن معتقد است که بیش ترین آثار را در زندگی روزمره مردم دارد (شارع پور، ۱۳۸۵: ۹). حسن نیت، رفاقت، همدلی و معاشرت اجتماعی در بین افراد و خانواده ها که سازنده واحد اجماعی اند، اگر کسی با همسایه اش و همسایه با همسایگان دیگر تماس داشته باشند، حجمی از سرمایه اجتماعی انباشته خواهد شد که ممکن است بلافاصله نیازهای اجتماعی را برآورده سازد و شاید حامل ظرفیت اجتماع بالقوه ای باشد که برای بهبود اساسی شرایط زندگی کل اجتماعی کفایت کند (شارع پور، ۱۳۸۵: ۱۰). سپس در سال ۱۹۶۱، جین جیکویس که برنامه ریز شهری بود، از این اصطلاح استفاده کرد. به اعتقاد او، برای شهر، شبکه ها نقش سرمایه اجتماعی دارند. سپس این مفهوم در اقتصاد هم استفاده شد، ولی در واقع این جیمز کلمن و تحقیق او در زمینه مشارکت در امور مدرسه (در شهر شیکاگو) بود که سبب جلب توجه امروزی به این مفهوم شد. سپس پی بروردیو و پاتنام، به توسعه این مفهوم کمک شایانی کردند (شارع پور، ۱۳۸۵: ۱۱).

اکنون در بسیاری از رشته های علمی از سرمایه اجتماعی سخن گفته می شود. همچنین در سطح سیاست گذاری های محلی تا ملی و همچنین در برخی از سازمان های بین المللی نظیر بانک جهانی، از این مفهوم بسیار یاد می شود. استفاده از اصطلاح سرمایه اجتماعی سبب شده تا عامه مردم، روشنفکران، مدیران اجرایی و فعالان عرصه های مختلف به بحث در مورد یک موضوع مشترک بپردازند. به این ترتیب، گفتمان سودمندی ایجاد شده که مفاهیم تئوریک را به تجربه زندگی روزمره پیوند می دهد. از سوی دیگر، این مفهوم اجازه می دهد تا تعادل مناسبی بین بازارهای جهانی، دولت های ملی و اجتماعات محلی برقرار سازیم (شارع پور، ۱۳۸۵: ۱۴).

انواع سرمایه و رابطه آن با سرمایه اجتماعی

اشکال مختلف سرمایه مستقل از هم نیستند، بلکه وابستگی متقابل داشته و تقویت کننده یکدیگر هستند. می توان گفت سرمایه اجتماعی تابعی از سایر سرمایه هاست؛ یعنی سرمایه اجتماعی با سرمایه های مالی و انسانی در ارتباطی متقابل است. در یک نظام اجتماعی، بخش های مختلفی چون بخش اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و... به صورت مستقیم یا غیر مستقیم با سرمایه اجتماعی در ارتباط هستند؛ به طوری که بود و نبود آنها وابسته به میزان سرمایه اجتماعی در جامعه است. سرمایه اجتماعی نیز به نوبه خود به سایر سرمایه ها وابسته است. به این ترتیب، سرمایه اجتماعی مستلزم وجود حداقلی از سرمایه های دیگر است؛ یعنی حداقلی از امکانات اقتصادی نیاز است تا خانواده بتواند به مسائل جمعی بپردازد یا در جامعه مکان هایی برای گردهمایی عمومی و ملاقات افراد با یکدیگر فراهم شود (شارع پور، ۱۳۸۵: ۲۰). با این وصف، انواع سرمایه ها بدین قرار است:

- ۱- سرمایه فیزیکی مثل ماشین آلات، تجهیزات و نظایر آن؛
- ۲- سرمایه مالی مثل دارایی های مادی، حساب بانکی، ثروت و...؛
- ۳- سرمایه طبیعی مثل هوای پاک، آب، معادن و سایر منابع طبیعی؛
- ۴- سرمایه انسانی مثل دانش، مهارت و شایستگی؛
- ۵- سرمایه فرهنگی شامل آشنایی با فرهنگ جامعه و توانایی فهم آن و استفاده از آن؛
- ۶- سرمایه اجتماعی شامل روابط مبتنی بر اعتماد و معامله به مثل در شبکه های اجتماعی (شارع پور، ۱۳۸۵: ۱۹).

نخبه ورزشی

در سال های اخیر بین کشورها برای جذب نخبگان و توسعه روش های به کارگیری دانش آنان رقابت شدیدی به وجود آمده است. تحقیقات گوناگونی در مورد افراد نخبه و جنبه های مختلف زندگی آنان انجام شده است. علاقه روزافزون دانشمندان به تحقیق بر روی این افراد حاکی از اهمیت و نقشی است که در پیشرفت جوامع داشته اند. به عبارت دیگر، توجه روز افزون جوامع نسبت به شناسایی و آموزش و پرورش نخبگان ناشی از تشخیص این است که افراد نخبه می توانند برای مشکلات جامعه راه حل های منطقی بیندیشند و از به وجود آمدن بحران های گوناگون اجتماعی، سیاسی و اقتصادی جلوگیری کنند و یا در صورت وقوع آن ها را کاهش دهند و مهار کنند (افقی و دیگران، ۱۳۹۵: ۲۰). اطلاعات و دانش نخبگان جای مزیت های نسبی مبتنی بر مواد خام و صنایعی مانند فولاد و نفت را گرفته است. در واقع قابلیت و شایستگی، اساس اصلی سازمان ها را تشکیل می دهد. این قابلیت ها با جذب نخبگان جدید، توسعه نخبگان موجود و حفظ و نگهداری آن ها شکل می پذیرد. از این رو، کشورها تمایل بیشتری به جذب نخبگان دارند و به همین سبب است که عصر دانش را به تعبیری «جنگ برای نخبگی» می نامند. لذا کشورها برای جذب نخبگان در رقابت هستند و نخبگان هم به دنبال محیط کاری مناسبتر و جذاب تر هستند (صالح غفاری و افجه، ۱۳۹۲: ۸۰). در حوزه ورزش نیز نخبگان هم منشا تاثیرات گوناگون در جامعه ورزش و هم سایر ساختارهای اجتماعی هستند. بر این اساس بنیاد ویژه ای برای سامان دادن به امور نخبگان ورزشی تاسیس گردیده است که بر اساس ماده چهارم اساس نامه «بنیاد ملی نخبگان ورزشی»، نخبه به فرد برجسته و کارآمدی اطلاق می شود که اثر گذاری وی در تولید علم و ارتقای جایگاه ورزش کشور محسوس باشد و هوش، خلاقیت، کارآفرینی و نبوغ فکری و جسمی وی در راستای کسب مقام و منزلت قهرمانی و پهلوانی موجب سرعت بخشیدن به رشد و توسعه ورزش کشور گردد. احراز نخبگی افراد بر اساس آیین نامه مصوب هیئت امانا خواهد بود. با این اوصاف مهم است که تعامل ورزشکاران نخبه با جامعه از منظرهای مختلف مورد ارزیابی قرار گیرد تا برنامه هایی موثر جهت تقویت این تعامل و رفع نقاط ضعف طراحی شود.

بستر اجتماعی

ویژگی ذاتی سرمایه اجتماعی این است که در روابط اجتماعی شکل می گیرد. به تعبیر پورتز (۱۹۹۸) در حالی که سرمایه اقتصادی در حساب بانکی افراد و سرمایه انسانی در درون سر افراد قرار دارد، سرمایه اجتماعی در درون ساختار روابط افراد یافت می شود. برای برخورداری از سرمایه اجتماعی، فرد باید با دیگران ارتباط داشته باشد و در واقع همین که دیگران هستند که منبع واقعی برخورداری فرد از مزایا و امتیازات می باشند (شارع پور، ۱۳۸۵: ۲۱). در دنیای امروز، فعالیت های ورزشی تأثیر روزافزونی بر بخش های گوناگون زندگی انسان از جمله بخش های اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی دارند؛ به طوری که ورزش حتی تا عمق نهادهای گوناگون اعم از خانواده، مدرسه، مؤسسات و بخش های دولتی و خصوصی رسوخ کرده و بانفوذ در قلب رسانه های بزرگ و همگانی، یکی از بزرگترین پدیده های قرن بیستم شده است. رویدادها و مسابقات ورزشی موقعیت های کاملاً اختصاصی و ویژه هستند که در آنها تعدادی از ورزشکاران برگزیده و نخبه هر رشته ورزشی برای کسب مقام های ورزشی به رقابت می پردازند (ترکمانی و دیگران، ۱۳۹۵: ۷۵).

اجزای بستر اجتماعی

- خانواده

خانواده به عنوان یکی از بسترهای رشد اجتماعی هر فرد، نقشی غیر قابل انکار دارد. هنوز هم خانواده در همه کشورها برای اعضای آن واجد اهمیت است و تأثیر جدی بر رشد و تربیت فردی افراد جامعه دارد. تحقیقات نشان داده اند که به میزانی که والدین از سرمایه اجتماعی بالاتری برخوردار باشند، در سرنوشت تحصیلی و آموزشی فرزندان خود فعال تر و حساس تر هستند (خورسندی طاسکوه، ۱۳۸۵: ۲۲۵). مطالعه‌های بر روی جوانان نسل دوم مهاجر چینی، نشان می دهد که نقش حمایتی خانواده به میزان قابل توجهی، جاماندگی از برنامه های آموزشی اجتماعی را جبران می کند البته نه به میزان قابل توجه (Bill tsang.Holly ming.2014). این خود گویای اهمیت نقش خانواده است به شرطه آنکه چنین ظرفیتی موجود باشد؛ یعنی سطح مطلوب از انواع سرمایه نزد خانواده باشد تا با تبادلات آنها بتواند نقش حمایتی ایفا کند.

● نظام آموزشی

نظام های آموزشی در اجتماعات مختلف دارای آرمان ها، خاست ها و اهدافی هستند که با اتخاذ راهبردها و برنامه های مقتضی در مسیر نیل و تحقق آنها سرمایه گذاری می کنند. مطلوب این است که این آرمان ها و اهداف و انتظارات، خاست ها و نیازهای واقعی شهروندان و سایر نهادهای اجتماعی را نمایندگی کنند (خورسندی طاسکوه، ۱۳۸۵: ۲۳۲). با این وصف، نظام آموزشی به عنوان جزئی از بستر اجتماعی، در رشد فردی و اجتماعی افراد، سهم بسزایی دارد که میزان سرمایه های افراد از جمله سرمایه اجتماعی نیز در پرتو آن، دست خوش تغییر می شود. پژوهش ها نشان می دهند به میزانی که در جامعه ای نرخ سرمایه اجتماعی بالا باشد، عملکرد آموزش و نظام آموزشی آن، از وضعیت بالاتری برخوردار است. در گروه ها، اجتماعات و محیط هایی که سرمایه اجتماعی بالاتر و غنی تری وجود دارد، ساختار، کارکرد و عملکرد نظام آموزشی هم از کیفیت بالاتری برخوردار است (خورسندی طاسکوه، ۱۳۸۵: ۲۲۵).

● نظام فرهنگی

ورزش به عنوان پدیده ای اجتماعی، دارای اهمیت فرهنگی در جوامع مختلف است. اغلب صاحب نظران و متخصصان جامعه شناسی معتقدند که ورزش می تواند ابعاد مختلف روانی و جسمانی، اخلاقی، اجتماعی، فرهنگی و امنیتی را که جزو عوامل تأثیرگذار در توسعه فرهنگی ورزش قهرمانی هستند، تقویت و در ایجاد سرمایه اجتماعی به عنوان بخشی از توسعه فرهنگ اجتماعی نقشی مهم داشته باشد، چرا که فرهنگ جامعه در سطح ملی ضروری است و باید در ابعاد مختلف اجتماعی و فرهنگی، مورد توجه ویژه قرار گیرد. از سوی دیگر، فرهنگ زیربنای هر نوع توسعه و مهم ترین عامل در تغییرات و تحولات اجتماعی است؛ بدین معنی که هرگونه پیشرفت و توسعه در شاخص های اجتماعی مانند اعتماد اجتماعی، همبستگی اجتماعی، امنیت و احساس امنیت و کیفیت زندگی بر مبنای فرهنگ جامعه شکل می گیرد.

میدان ورزشی به صحنه رویارویی ایدئولوژی های گوناگون و متضاد تبدیل می شود؛ به طوری که هر تیمی از تیم های رقابت کننده تصور می کنند پیروزی تیمش به معنای پیروزی ایدئولوژی و اصول عقیدتی اوست (شعبانی بهار، مقبولی . ۱۳۹۲: ۷۸). این گونه است که سطوح مختلف سرمایه اجتماعی ورزشکاران با سرمایه های فرهنگی آنها وارد تعامل جدی می شوند و در رقابت ورزشی و نتایج آن تأثیر می گذارند.

شاید نتوان به سادگی اثرات گسترده ورزش را که به صورت فزاینده ای بر ابعاد مختلف فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و سیاسی جامعه تأثیرگذار است، برشمرد. ایجاد اشتغال، بهبود سلامت، کاهش میزان

جرم و جنایات و بزهکاری، کاهش مصرف مواد مخدر و سیگار، افزایش امید به زندگی، رشد اقتصاد منطقه‌ای و بهبود چهره کشورها در عرصه بین‌المللی و جهانی از جمله تأثیراتی است که ورزش در جامعه بر جای خواهد گذاشت. نقش اقتصادی ورزش را در دو گروه تأثیرات اقتصادی مستقیم و غیرمستقیم تقسیم نموده‌اند. در بررسی اثرات اقتصادی مستقیم، به ورزش به عنوان تفریح و یا فعالیت جسمانی نگریده می‌شود. بدین ترتیب، اثراتی همچون تولید کالاها و خدمات ورزشی، صادرات و واردات، هزینه‌های خانوار، ایجاد اماکن و تسهیلات، تبلیغات، پوشش رسانه‌ای، اشتغال و جذب گردشگر و حامیان مالی را در پی خواهد داشت. اثرات اقتصادی غیرمستقیم ورزش نیز سبب ارتقای سلامتی و کاهش هزینه‌های درمان و به تبع آن، توسعه برنامه‌های ملی و نیروی کار می‌گردد و در کاهش هزینه‌های درمانی خانوار و دولت دخالت اساسی دارد. بنابراین، بررسی اثرات مستقیم و غیرمستقیم سرمایه‌گذاری در ورزش و تأثیر آن بر رشد و توسعه اقتصادی، مسئله‌ای مهم برای اقتصاد کشورها می‌باشد. کانادا، انگلیس و آمریکا از جمله کشورهایی هستند که پژوهش‌های گسترده‌ای را در این زمینه انجام داده‌اند (کلاشی و همکاران، ۱۳۹۵: ۱۶۶).

پیشینه پژوهش

در پژوهش‌ها و مقالاتی به مفاهیم کلیدی، مولفه‌ها و شاخص‌های سرمایه اجتماعی پرداخته شده است. برخی از این پژوهش‌ها در حوزه دانش جامعه‌شناسی و حوزه ورزش می‌باشند. در پژوهش حاضر رویکرد جامعه‌شناسی به سرمایه اجتماعی در حوزه نخبگان ورزشی مورد نظر است. با این رویکرد نیز چند پژوهش در کشورهای مختلف انجام پذیرفته است.

۱. ناتالی مارگت (۲۰۱۸) پژوهشی با عنوان «مدیریت سطح ملی رویدادهای ورزشی جوان نخبه در کانادا: چشم‌انداز توسعه ورزشی» انجام داده است. هدف از این رساله، شناخت چگونگی نظام ورزشی کانادایی بود که سهامداران، رویدادهای بین‌المللی جوانان را که در آن ورزشکاران شرکت خواهند کرد، انتخاب می‌کنند. آخرین یافته‌های این پژوهش نشان داد که با در نظر گرفتن نیازهای ویژه ورزشی سازمان‌های ورزشی ملی (NSOs) که شامل ظرفیت سازمانی NSO، تعداد ورزشکاران که در ورزش شرکت می‌کنند و عمق و زمینه رقابت در کانادا، سیاست‌ها و فرآیندهایی با استفاده از رویکرد حاکمیت شبکه ایجاد شده است. دو مفهوم کلیدی هماهنگی و ارتباط به عنوان بهترین شیوه در میان سازمان‌های ورزشی ملی موفق ارائه شده بود و همه‌جا به عنوان یک منطقه برای بهبود در نظام ورزش کانادایی بود. در هنگام اجرای سیاست‌ها، اقدامات پاسخگویی بهبودیافته نیز مهم تشخیص داده شده بود.

۲. جیسون ای سلگو (۲۰۱۶) پژوهشی با عنوان «مشارکت ورزشی مدرسه و تأثیر آن بر دستاورد دانش-آموزان در سطح دبیرستان» انجام داده است. هدف این پژوهش، بررسی تأثیر مشارکت ورزشی مدرسه بر درجه متوسط نمره دانش‌آموزان (GPA) دبیرستانی در شمال غربی اوهایو می‌باشد. نمونه آماری این پژوهش ۸۵۷ دانش‌آموز است که در دبیرستان روزانه ثبت نام کرده‌اند که از این تعداد، ۳۲۵ تا ۵۰۸ دانش‌آموز با زمینه‌های روستایی و حومه‌نشین بودند. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آزمون T، تحلیل واریانس تک متغیره ANOVA و تفاوت معنی‌دار مثبت Tukey (HSD) استفاده شده است. یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که بین دانش‌آموزانی که در مشارکت ورزشی مدرسه شرکت می‌کنند و درجه متوسط نمره آنان ارتباط معنی‌داری وجود دارد.

۳. شنگ اچ سیانگ چن (۲۰۱۵) پژوهشی با عنوان «تجزیه و تحلیل بر روی توسعه سیاست‌های ورزشی نخبگان در تایوان: یک چشم‌انداز نهادی و چارچوب حمایت ائتلاف» انجام داده است. هدف این پژوهش، بررسی سیاست توسعه نخبگان در تایوان در یک زمینه سیاسی است که بر اساس یک‌سری

مصاحبه با سیاستمداران، مدیران ورزشی، مربیان، روزنامه‌نگاران و دانشگاهیان و با تجزیه و تحلیل بر اساس چارچوب ائتلاف دفاع (ACF) می‌باشد. داده‌های تجربی از مصاحبه نیمه‌ساختاری و مواد مستند جمع‌آوری شده است که با استفاده از یک رویکرد نهادی متفقاً با ACF تحلیل می‌شود. یافته‌های اصلی نشان می‌دهد که در اصل، توسعه ورزش و سیاست‌گذاری در تایوان با ویژگی‌های سازمانی مطابقت دارد و در طول دوره‌های مختلف از سال ۱۹۴۹ تا امروز، به‌طور مداوم تحت تأثیر نیازهای سیاسی آن زمان بوده است. به‌طور خلاصه، این نشان می‌دهد که کاملاً واضح است که در تایوان به‌طور کلی، تنها تکیه بر توسعه ورزش وجود دارد.

۴. رالف دیوتتر و لئونای گایسینگ (۲۰۱۵) پژوهشی با عنوان «تأثیرات مشارکت ورزش‌های نخبه در موفقیت شغلی بعدی» انجام دادند. این مقاله درآمد اثر مشارکت ورزش‌های نخبگان را با استفاده از مجموعه داده‌های منحصر به فرد در ورزشکاران سطح بالای سابق آلمان تحلیل می‌کند. از مقایسه درآمد ورزشکاران زن سابق با غیورزشکاران، این را می‌فهمیم که مشارکت در ورزش نخبگان، شکاف بازنشستگی جنسیتی را تعطیل می‌کند.

۵. اشمیت و سالر (۲۰۱۳) پژوهشی با عنوان «مقایسه ویژگی‌های شخصیتی شغل خویشاوندی ورزشکاران برتر پشتیبانی شده توسط بنیاد کمک‌های ورزشی آلمان با دانشجویان در مدرسه کسب و کار اروپایی و همچنین کارکنان و مدیران واجد شرایط» انجام داده‌اند. ورزشکاران برتر، نتایج بالاتر از میانگین در گروه‌های تعهد، نظم و انضباط و استقامت به‌دست آوردند. با این حال، ورزشکار باید از مهارت‌هایی که با مشارکت در ورزش‌های نخبه کسب کرد یا افزایش یافت، آگاه باشد تا قادر به انتقال آن‌ها به تنظیمات غیرورزشی باشد. علاوه بر این، باید شناخته شده باشد که این صلاحیت‌ها نیز در دیگر حوزه‌های زندگی ارزشمند هستند.

روش‌شناسی پژوهش

الف. روش دلفی

یکی از روش‌های کسب دانش گروهی مورد استفاده، تکنیک دلفی است که فرایندی دارای ساختار برای پیش‌بینی و کمک به تصمیم‌گیری در طی راندهای پیمایشی، جمع‌آوری اطلاعات و در نهایت، اجماع گروهی است و در حالی که اکثر پیمایش‌ها چه دارند، دلفی به سؤال «چه هست» سعی در پاسخ به سؤال پاسخ می‌دهد (احمدی و همکاران، ۱۳۸۷).

برخی دلفی را فن و برخی دیگر واژه‌های رویکرد، پیمایش، مطالعه دلفی، رأی‌گیری دلفی، دلفی مطالعه اجماع و روش دلفی را برای توصیف مطالعات دلفی صحیح‌تر می‌دانند و این تنوع واژه، تعاریف متعددی از دلفی را به دنبال داشته است که بعضی عبارت‌اند از:

دلفی رویکرد یا روشی نظام‌مند در تحقیق برای استخراج نظرات از یک گروه از متخصصان در مورد یک موضوع یا یک سؤال است و یا رسیدن به اجماع گروهی از طریق یک مجموعه از چپ‌نشین پرسشنامه‌ای با حفظ گمنامی پاسخ‌دهندگان و بازخورد نظرات به اعضای گروه است. درخواست قضاوت‌های حرفه‌ای از متخصصان ناهمگن مستقل در مورد یک موضوع ویژه در سطح بزرگ جغرافیایی با استفاده از پرسشنامه است که تا زمان دستیابی به اجماع نظرات مداوم تکرار می‌شود و روش مطالعه چند مرحله‌ای برای گردآوری نظرات در موارد ذهنی بودن موضوع و استفاده از پاسخ‌های نوشتاری به جای گرد هم آوردن یک گروه متخصص است. هدف اجماع با امکان اظهارنظر آزادانه و تجدید نظر عقاید با تخمین‌های عددی به دست می‌آید.

ب. شرایط کاربرد

مهم‌ترین شرایط مورد نیاز برای کاربرد دلفی: نیاز به قضاوت متخصصان و نظرات گروه وسیع، توافق گروهی در دستیابی به نتایج، وجود مشکل پیچیده، بزرگ و بین رشته‌ای و عدم توافق یا ناکامل بودن دانش، در دسترس بودن متخصصان با تجربه و متخصص، از نظر جغرافیایی پراکنده، لزوم گمنامی در جمع‌آوری داده‌ها، عدم محدودیت زمانی و عدم وجود روش هزینه-اثر بخشی دیگری است.

در اصل روش دلفی برای موضوعات زیر به کار می‌رود:

پیش‌بینی یک موضوع تک بعدی مشخص در آینده

به وجود آوردن اجماع

جلوگیری از غلبه یافتن گروه‌گرایانه و سکوت‌گرایی اقلیت

ج. رویکرد روش دلفی

تحقیق کمی در مطالعات توصیفی، روش تحقیق کیفی و تلفیقی بیان شده است و دارای رویکردی خرد است. در منابع، به مصاحبه دلفی به عنوان نوعی مصاحبه اتنوگرافیک نیز اشاره شده است.

د. مراحل اجرا

تشکیل تیم اجرا و نظارت بر انجام دلفی.

انتخاب یک یا چند هیئت (پنل) جهت شرکت در فعالیت‌ها. اعضای این هیئت‌ها معمولاً متخصصان و خبرگان حوزه تحقیق هستند.

راه اندازی فعالیت‌های تنظیم پرسشنامه برای دور اول.

بررسی پرسشنامه از نظر نوشتاری (رفع ابهامات استنباطی و ...)

ارسال اولین پرسشنامه به اعضای هیئت‌ها

تجزیه و تحلیل پاسخ‌های رسیده در دور اول

آماده کردن پرسشنامه دور دوم (با بازنگری‌های مورد نیاز)

ارسال پرسشنامه دور دوم برای اعضای هیئت‌ها

تجزیه و تحلیل پاسخ‌های رسیده در دور دوم (مراحل تاحصول پایداری در پاسخ‌های دریافتی

ادامه می‌یابد)

آماده‌سازی گزارش توسط تیم تحلیل‌گر

مهم‌ترین نکته در این فرآیند، درک هدف‌های به کارگیری روش دلفی از طرف شرکت‌کنندگان است. در صورت عدم درک صحیح، با پاسخ‌هایی نامرتبط از سوی شرکت‌کنندگان مواجه خواهیم بود. لازم است که نمونه‌های آماری با ادبیات موضوعی مقوله مورد بحث آشنایی داشته باشند، ولی در عین حال به تخصص بسیار بسیار بالا در زمینه مورد نظر نیازی نیست. حداقل تعداد اعضای پنل‌ها برای حصول به نتیجه قابل اتکا بستگی به طراحی تحقیق دارد. بنابر نظر «برکهوف» در شرایط آرمانی حتی گروه‌های چهارنفره هم می‌توانند عملکرد مناسبی داشته باشند.

انتخاب حلقه صاحب نظران بخش بسیار مهمی از روش دلفی است. آگاهی این گروه از موضوع مورد نظر، تضمین خوبی برای کیفیت بالای نتایج دلفی است. بنابراین حلقه اعضای دلفی در یک پژوهش، براساس تخصص انتخاب می‌شوند نه بر اساس فرآیند انتخاب تصادفی. پژوهشگر حلقه دلفی را براساس آگاهی‌شان از موضوع مورد نظر انتخاب می‌نماید (Linstone & Turoff, 2002). بر همین اساس، در این پژوهش ابتدا فهرست پانزده نفره‌ای از اساتید دانشگاه در حوزه جامعه‌شناسی ورزش و نخبگان ورزشی در رشته‌های ورزشی مختلف تهیه شد. پس از اطلاع‌رسانی راجع به

موضوع و فرایند آن، ده نفر از این فهرست، برای انجام مصاحبه زمان لازم را در اختیار پژوهش گر قرار دادند. در مرحله اول، مصاحبه ای نیمه ساختاریافته ترتیب داده شد. در این مصاحبه ها، سعی پژوهش گر بر آن بود که ابتدا رویکرد و نگاه متخصصان و نخبگان ورزشی به موضوع سرمایه اجتماعی در تعامل با جامعه و بستر اجتماعی را مورد کنکاش قرار دهد و مهمترین شاخص های سرمایه اجتماعی در میان نخبگان ورزشی را در ارتباط با متن اجتماعی جویا شود و استخراج نماید. در این گفتگوها همچنین یافتن موافقت میان متخصصان و نخبگان ورزشی با نگاه بومی و محلی به سرمایه اجتماعی و دستیابی به الگوی جامعه شناختی سرمایه اجتماعی در جامعه ایران مدنظر پژوهش گر بود. در این مرحله، ۵۰۰ دقیقه گفت و گو با حلقه ۱۰ نفره متخصصان و نخبگان ورزشی انجام شد که خلاصه ای از نکات کلیدی آن در جدول ۱ مشاهده می گردد:

جدول ۱. نکات کلیدی برآمده از مصاحبه با متخصصان حوزه ورزش در مرحله اول روش دلفی

مخصص	کلید واژه های مفهوم سرمایه اجتماعی	تاثیر سرمایه اجتماعی ورزشکاران بر بستر اجتماعی
۱	مجموعه اندوخته های زندگی اجتماعی	سرمایه اجتماعی قوی تعامل بیشتر با بستر اجتماعی و برعکس
۲	منابع انسانی، رابطه تاثیر سن و سرمایه اجتماعی ورزشکار زنان ورزشکار موفق جامعه بانوان ورزشکار کار گروهی، صداقت همدلی، تعهد تعاملات اجتماعی	رابطه مستقیم تاثیر گذار از ابعاد اجتماعی، فرهنگی، سیاسی پذیرش ورزش بانوان در جامعه، جنسیت، قومیت
۳	میزان مشارکت در یک موقعیت اجتماعی قهرمانان و ورزشکاران اساتید حوزه ورزش	خانواده نقش مهم در تاثیر سرمایه اجتماعی بر بستر اجتماعی دارد
۴	جوانان با استعداد اعتماد اجتماعی ظرفیت پذیرش تفاوت ها	امکانات کم و ضعیف در جامعه برای ورزش بانوان نسبت به ورزش آقایان
۵	ظرفیت های بالقوه فرد ورزشکار اساتید و دست اندرکاران حوزه ورزش	نهاد خانواده جامعه نهادهای سیاسی امکانات موجود در جامعه خانواده
۶	شبکه تعاملات روابط اجتماعی همبستگی اجتماعی	منافع جامعه انتقال فرهنگی توسط ورزشکاران نخبه اشاعه مولفه های فرهنگی ایجاد انگیزه مشارکت اجتماعی
۷	بعد ساختاری سرمایه اجتماعی هنجارهای جامعه ارزش های و باورهای اجتماعی سرمایه های هنجاری	ارتباطات ورزشکار با دنیای خارج از مرزها نمایندگی ورزشکار در عرصه جهانی تقویت باورهای انسان دوستانه افزایش مشارکت سیاسی در جامعه نقش الگوی ورزشی بودن ورزشکار به عنوان گروه مرجع سفیران عرصه های فرهنگی در جامعه جهانی
۸	پویایی اجتماعی اعتماد اجتماعی تعاملات بین المللی سرمایه های ارتباطی و تعاملی تعهدات اجتماعی	
۹	الگوهای تخصص و آموزش	

● نشان دادن مدل جامعه شناختی سرمایه اجتماعی میان نخبگان ورزشی در تعامل با بستر اجتماعی

پس از انجام مرحله اول و تحلیل محتوای مصاحبه ها، شاخص های موثر بر سرمایه اجتماعی در حوزه جامعه شناسی ورزش یا در اصطلاح «کدهای مکانی» از نگاه این ده متخصص استخراج شد. در نهایت ۲۱ کد، به عنوان کدهای مکانی موثر بر سرمایه اجتماعی در تعامل با بستر اجتماعی تعیین گردید. این فرایند در نمودار ۱ دیده می شود.

نمودار ۱. پالایش کدهای برآمده از مصاحبه با متخصصان و استخراج کدهای نهایی

- این ۲۱ کد در مرحله دوم تکنیک دلفی بنا به نظر پژوهشگر در ۵ دسته موضوعی دسته بندی شد:
- دسته منابع انسانی شامل شاخص های مقیاس انسانی، اساتید و دست اندرکاران ورزش و ظرفیت های بالقوه نخبگان ورزشی
  - دسته سرمایه های اجتماعی شامل شاخص های صداقت، کارگروهي، همدلی، تعهد، وجدان کاری، همبستگی اجتماعی و اعتماد اجتماعی
  - دسته تعاملات اجتماعی شامل شاخص های شبکه تعاملات، روابط اجتماعی
  - دسته منابع مادی شامل شاخص های آموزش حامی ورزش، زیرساخت مناسب، حمایت دولت و ساختارهای فردی، خانوادگی و فرهنگی
  - دسته ظرفیت ها شامل شاخص های نادیده گرفتن سیاست در ورزش، آزادی اجتماعی در ورزش بانوان و آزادی عمل ورزشکاران در روابط بین الملل
- سپس کدهای ۲۱ گانه میزان اهمیت آنها با پاسخ های پنج درجه ای طیف لیکرت از پاسخگویان سؤال شد. داده های حاصل از این مرحله نیز به صورت نمره دهی به هر کد در جدول ۲ دیده می شود. در این جدول به منظور انجام محاسبات نمره ۵ برای موافقت کامل و نمره ۱ برای مخالفت کامل از سوی هر متخصص (الف تا د) در نظر گرفته شده است.

جدول ۲. نمرات متخصصان به هر شاخص در پرسشنامه مرحله دوم روش دلفی

ردیف	شاخص	متخصصان	الف	ب	پ	ت	ث	ج	چ	ح	خ	د
۱	مقیاس انسانی	۴	۴	۵	۳	۴	۴	۵	۴	۴	۳	۵
۲	اساتید و دست اندرکاران امر ورزش	۵	۵	۵	۵	۴	۴	۴	۵	۵	۵	۵
۳	ظرفیت های بالقوه ورزشکاران	۵	۵	۵	۵	۴	۴	۵	۴	۴	۴	۵
۴	صداقت	۵	۵	۵	۵	۳	۴	۵	۵	۳	۴	۵
۵	کارگروهي	۵	۵	۵	۵	۴	۴	۵	۵	۵	۵	۵
۶	همدلی	۵	۵	۵	۵	۵	۵	۵	۴	۵	۴	۵
۷	تعهد	۵	۵	۵	۵	۴	۴	۵	۵	۲	۴	۵
۸	وجدان کاری	۵	۵	۵	۵	۴	۴	۵	۵	۵	۴	۵
۹	همبستگی اجتماعی	۵	۴	۴	۵	۴	۴	۵	۴	۴	۴	۵
۱۰	اعتماد اجتماعی	۵	۵	۵	۵	۴	۴	۵	۵	۲	۴	۵
۱۱	شبکه تعاملات	۵	۵	۵	۴	۴	۴	۴	۵	۵	۵	۵
۱۲	روابط اجتماعی	۵	۵	۵	۵	۴	۴	۵	۴	۴	۴	۵
۱۳	آموزش حامی ورزش	۵	۵	۵	۵	۵	۵	۵	۵	۵	۴	۵
۱۴	زیرساخت مناسب	۵	۵	۵	۵	۵	۴	۴	۴	۲	۴	۵
۱۵	حمایت دولت	۵	۵	۵	۵	۵	۴	۴	۴	۳	۲	۵
۱۶	ساختار فردی	۴	۴	۴	۴	۴	۴	۵	۵	۴	۴	۵
۱۷	ساختار اجتماعی	۴	۴	۵	۵	۴	۴	۵	۵	۵	۴	۵
۱۸	ساختار فرهنگی	۵	۵	۵	۴	۴	۴	۵	۴	۴	۵	۴
۱۹	نادیده گرفتن سیاست در ورزش	۵	۵	۵	۵	۵	۵	۵	۳	۴	۴	۵
۲۰	آزادی اجتماعی در ورزش بانوان	۵	۵	۵	۵	۵	۵	۴	۴	۴	۴	۵
۲۱	آزادی عمل ورزشکاران در روابط بین الملل	۵	۵	۵	۵	۵	۴	۴	۳	۴	۴	۵

یافته ها و تجزیه و تحلیل داده‌های پژوهش

الف: یافته های تحقیق

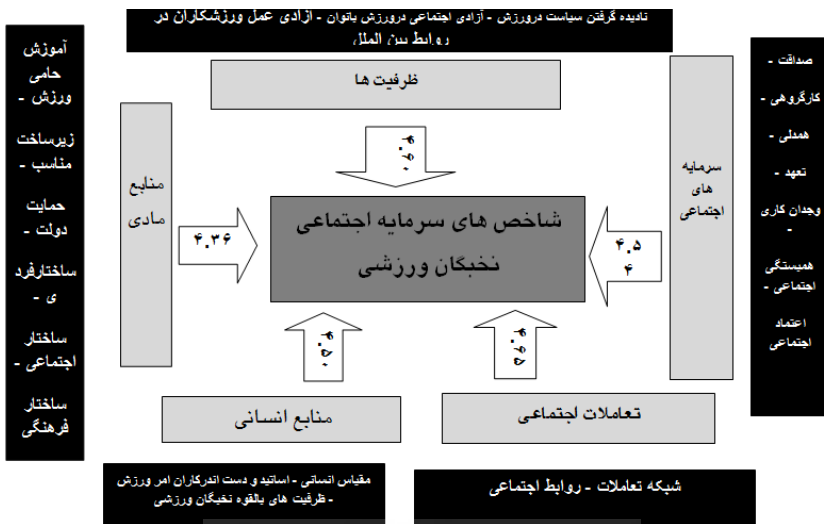
پس از جمع آوری داده ها در مرحله دوم روش دلفی، به منظور یافتن میزان موافقت متخصصان با هر شاخص، از روش حاصل جمع نمرات و میانگین آن ها استفاده شد. جدول ۳، حاصل جمع و معدل نمرات هر شاخص و نیز هر دسته را نشان می دهد. همان گونه که در جدول نیز پیداست، دسته "تعاملات اجتماعی" شامل شاخص های شبکه تعاملات و روابط اجتماعی دارای بیشترین نمره و میانگین هستند و پس از آن به ترتیب دسته های "سرمایه های اجتماعی"، "منابع انسانی" و "ظرفیت ها" در بستر اجتماعی بر سرمایه اجتماعی نخبگان ورزشی از سوی متخصصان و نخبگان ورزشی حائز اهمیت شناخته شده اند. در آخرین ردیف اهمیت نیز دسته "منابع مادی" قرار دارد.

ب: تجزیه و تحلیل یافته ها

جدول ۳. یافته های حاصل از پرسشنامه مرحله دوم روش دلفی

دسته	شاخص ها	جمع نمره	میانگین	میانگین دسته
سازماندهی	مقیاس انسانی	۴۱	۴/۱	۴/۵۰
	اساتید و دست اندرکاران امر ورزش	۴۸	۴/۸	
	ظرفیت های بالقوه نخبگان ورزشی	۴۶	۴/۶	
تربیت	صداقت	۴۵	۴/۵	۴/۵۴
	کارگروهی	۴۸	۴/۸	
	همدلی	۴۸	۴/۸	
	تعهد	۴۵	۴/۵	
تولید اجتماعی	وجدان کاری	۴۸	۴/۸	۴/۶۵
	همبستگی اجتماعی	۴۴	۴/۴	
	اعتماد اجتماعی	۴۰	۴/۰	
	شبکه تعاملات	۴۷	۴/۷	
تولید اجتماعی	روابط اجتماعی	۴۶	۴/۶	۴/۶۵
	آموزش حامی ورزش	۴۹	۴/۹	
	زیرساخت مناسب	۴	۴	
تولید اجتماعی	حمایت دولت	۳۸	۳/۸	۴/۳۶
	ساختار فردی	۴۴	۴/۴	
تولید اجتماعی	ساختار اجتماعی	۴۶	۴/۶	۴/۶
	ساختار فرهنگی	۴۵	۴/۵	
	نادیده گرفتن سیاست در ورزش	۴۱	۴/۱	
تولید اجتماعی	آزادی اجتماعی در ورزش بانوان	۴۶	۴/۶	۴/۶
	آزادی عمل ورزشکاران در روابط بین الملل	۴۵	۴/۵	

بر این اساس دو شاخص "آموزش به عنوان حامی ورزش" با میانگین ۴/۹ در بالاترین حد اثرگذاری و "اساتید و دست اندرکاران امر ورزش"، "کارگروهی" و "همدلی" و "وجدان کاری" با نمره میانگین مشترک ۴/۸ از بیشترین میزان تاثیر برخوردار می باشند. همچنین کمترین میزان تاثیر و تعامل مربوط به شاخص "حمایت دولت" با میانگین اثرگذاری ۳/۸ است. در نمایه زیر ترتیب شاخص ها در هر دسته معنی دار و به ترتیب اهمیت است.

نمودار ۲. مدل نهایی جامعه شناختی سرمایه اجتماعی میان نخبگان ورزشی در تعامل با بستراجماعی

بحث و نتیجه گیری

هدف این بخش از نوشتار، ارائه یک مدل تلفیقی، همگرا و دارای سطح انتزاع بالاتر است. به این ترتیب سعی می شود جنبه های گوناگون سرمایه اجتماعی در سطح نخبگان ورزشی در قالب مقولات عمده و محوری ارائه شوند تا برای دست یابی به الگوی نهایی تدوین مدل جامعه شناختی سرمایه اجتماعی تمرکز داشته باشد. برای نیل به این هدف باید کلیه مقوله های عمده برحسب جنبه های منابع انسانی، سرمایه های اجتماعی، تعاملات اجتماعی، منابع مادی و ظرفیت ها، با همدیگر تلفیق شده تا یک مدل انتزاعی تر و عمومی تر که بیانگر سوال اصلی پژوهش است، استخراج گردد. لذا اگر بپذیریم که سرمایه اجتماعی متغیری مهم و اثرگذار بر سطح نخبگان ورزشی باشد، توجه به این متغیر و تقویت آن به نوبه خود می تواند در تحقیقات آتی نقش به سزایی داشته باشد. سرمایه اجتماعی، شکل و نمونه ملموسی از یک هنجار غیر-رسمی است که باعث ترویج همکاری بین دو و یا چند فرد می شود. هنجارهای تشکیل دهنده سرمایه اجتماعی می توانند از هنجار روابط متقابل دو دوست گرفته تا آموزه های پیچیده ای را در برگیرد. با بررسی متون تا آنجا که محقق اطلاع دارد به این نتیجه می رسیم که تاکنون هیچ پژوهشی در این زمینه انجام نشده است و این اولین کار انجام شده سرمایه اجتماعی روی نخبگان ورزشی با تأکید بر بعد تماشای آن می باشد. لذا لازم است که مطالعات بیشتری در این زمینه صورت پذیرد.

پیشنهادها

- ۱- مطالعه در مورد نخبگان ورزشی از زوایای گوناگون باید مورد توجه محققان قرار گیرد و صرفا به مطالبات جامعه شناختی اکتفا نشود.
- ۲- مطالعه در مورد سرمایه اجتماعی در حوزه ورزشی از زوایای گوناگون باید مورد توجه محققان قرار گیرد.
- ۳- توجه بیشتر به رویکردهای کیفی و باور به این مسئله که مطالعات مربوط به حوزه ورزش نیازمند مطالعه عمیق و استفاده از تکنیک پرسشنامه به ساخت یافته است.

منابع

- احمدی، بنفشه. (۱۳۹۱). استعدادیابی ورزشی. تهران: انتشارات علم و حرکت
- براون، جیم. (۱۳۹۰). استعدادیابی در ورزش. سعید ارشم و الهام رادینا. تهران: انتشارات علم و حرکت
- دوفرانس، ژاک. (۱۳۸۵). **جامعه شناسی ورزش**. عبدالحسین نیک گهر. تهران: انتشارات توتیا
- شارع پور، محمود. (۱۳۸۵). **سرمایه اجتماعی- مفهوم سازی، سنجش و دلالت های سیاست گذاری**. تهران: سازمان مدیریت و برنامه ریزی
- افقی، نادر؛ عبداللهی، حمید و علیپور، سمیره. (۱۳۹۵). «تبیین جامعه شناختی زمینه های اجتماعی پرورش و گریز نخبگان در شهر بندرعباس». جامعه شناسی کاربردی. شماره ۲، صص ۱۷-۴۲.
- ترکمانی، احسان؛ باقری، قدرت الله؛ زارعی متین، حسن؛ معینی، حسین و خنیفر، حسین. (۱۳۹۵). «سبک زندگی ورزشکاران نخبه ایرانی (ارائه یک نظریه داده بنیاد)». پژوهش در ورزش تربیتی. شماره ۱۱، صص ۷۱-۹۶.
- خرسندی طاسکوه. (۱۳۹۸). «**سرمایه اجتماعی و آموزش سرمایه زا**». مجموعه مقالات سرمایه اجتماعی و وضعیت آن در ایران. پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی.
- کلاشی، مازیار؛ حسینی، سیدعماد و رجایی، محمدهادی. (۱۳۹۵). «**اثر مخارج ورزشی دولت و خانوار بر تولید ناخالص داخلی در ایران**». مطالعات مدیریت ورزشی. شماره ۳۸، صص ۱۶۵-۱۸۲.
- موسویان، امیر؛ مهدی پور، عبدالرحمن و خدامرادی، محمد. (۱۳۹۸). «**تدوین مدل تفکر راهبردک به منظور ارتقای عملکرد مدیران ورزشی (مطالعه موردی: فدراسیون های ورزشی جمهوری اسلامی ایران)**». فصلنامه مطالعات راهبردی. شماره ۴۳، صص ۱۶۵-۱۸۶.
- فتحی، سروش. (۱۳۸۸). «**تبیین جامعه شناختی مشارکت ورزشی جوانان**». پژوهش نامه علوم اجتماعی. سال ۳، شماره ۴، ص ۱۴۶.
- Bill, Tsang & Holly, ming. (2014). “**Social Capital, Family Support, Resilience and Educational Outcomes of Chinese Migrant Children**”. The British Journal of Social Work, Volume 44, Issue 3.
- Linston. H. A. & Murray, T. (2002). **The Delphi method. Techniques and applications**. Melbourne Addison Wesley publishing company.